

Odpovědnost za škodu, vzniklou zaměstnavateli

Odpovědnost za škodu způsobenou zaměstnancem při činnosti, která vybočuje z mezí plnění pracovních úkolů a přímé souvislosti s ním, nepředstavuje nárok z pracovněprávních vztahů a řídí se právní úpravou obsaženou především v občanském zákoníku.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 3428/2008, ze dne 19.11.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce E. h., a.s., zastoupeného advokátem, proti žalovanému J. J., zastoupenému advokátem, o 1.513.459,- Kč s úroky z prodlení, vedené u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. 4 C 152/2006, o dovolání žalobce proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 20. prosince 2007 č.j. 20 Co 521/2007-105, tak, že usnesení krajského soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou u Okresního soudu v Náchodě dne 28.7.2006 domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 1.513.459,- Kč s úroky z prodlení, které vyčíslil. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že žalovaný byl podle pracovní smlouvy ze dne 22.8.1995 zaměstnancem společnosti E. h. s.r.o. (později P., s.r.o.), u které vykonával práci na obchodním úseku jako obchodní referent, a že v dodatku k pracovní smlouvě ze dne 1.2.1998 se zavázal, že "nebude uzavírat vlastním jménem nebo na vlastní účet smlouvy o obdobné nebo shodné činnosti, ohledně které je uzavřena pracovní smlouva". Žalovaný však uvedený závazek porušoval a na vlastní jméno a účet jako osoba podnikající podle živnostenského zákona prováděl nákupy hodinářského zboží, které následně se ziskem prodával třetím osobám, a některé tyto osoby potom prodávaly toto zboží jeho zaměstnavateli; žalovaný byl pro toto jednání rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23.2.2005 č.j. 9 T 13/2004-522 uznán vinným spácháním trestného činu zneužívání informací v obchodním styku podle ustanovení § 128 odst.1 a 3 trestního zákona a svému zaměstnavateli tím způsobil škodu v celkové výši 1.513.459,- Kč. Žalobce se stal věřitelem této pohledávky za žalovaným na základě smlouvy o postoupení pohledávky, kterou uzavřel dne 5.1.2005 se správcem konkursní podstaty zaměstnavatele žalovaného (společnosti P., s.r.o.).

Podáním ze dne 30.5.2007, které došlo soudu prvního stupně dne 31.5.2007, žalobce sdělil soudu, že vymáhanou pohledávku postoupil na základě smlouvy ze dne 15.5.2007 Ing. J. H., a navrhl, aby "nabyvatel pohledávky" vstoupil do řízení na místo žalobce; k podání připojil prohlášení Ing. J. H., že se svým vstupem do řízení souhlasí.

Okresní soud v Náchodě usnesením ze dne 7.6.2007 č.j. 4 C 152/2006-85 připustil, aby do řízení na místo dosavadního žalobce E. h., a.s. vstoupil Ing. J. H.. Dovedil, že "po zahájení řízení nastala právní skutečnost, jejímž důsledkem je převod pohledávky" z dosavadního žalobce na nabyvatele Ing. J. H., a že "k této právní skutečnosti došlo na základě smlouvy o postoupení pohledávky ze dne 15.5.2007".

K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 20.12.2007 č.j. 20 Co 521/2007-105 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že zamítl návrh, aby "místo s žalobcem E.

h. a.s. bylo nadále jednáno jako se žalobcem s Ing. J. H.". Dovodil, že předmětem řízení je pracovněprávní nárok (vznik škody z důvodů porušení pracovněprávních povinností žalovaného) a že na tuto povahu vymáhaného nároku nemělo vliv ani to, že byl postoupen na žalobce "v rámci konkursního řízení" vedeného na majetek zaměstnavatele žalovaného. Protože "podle ustanovení § 249 odst. 1 zákoníku práce může k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů dojít jen v případech stanovených zákoníkem práce nebo zvláštním právním předpisem", protože "je vyloučeno, aby přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nastal jen na základě smlouvy (dohody) zaměstnavatele s jiným subjektem, aniž by šlo o smlouvu, s níž zákoník práce nebo zvláštní předpis přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů spojuje", a protože "s uzavřením smlouvy o postoupení pohledávky podle § 524 a násl. občanského zákoníku ani zákoník práce a ani zvláštní právní předpis nespojují přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů", není "smlouva o postoupení pohledávky, jejímž předmětem je nárok z pracovněprávních vztahů, takovou právní skutečností, která by byla způsobilá mít za následek přechod práva z pracovněprávních vztahů na jiného". Návrhu na "vyslovení procesního nástupnictví" podle § 107a občanského soudního řádu proto nelze vyhovět.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Namítl, že "zákon nezakazuje postoupení pohledávky", že "první postoupení dané pohledávky bylo potvrzeno v rámci konkursního řízení dohlédacím soudem", že "se jedná o pohledávku, která má svůj původ v trestněprávním jednání žalovaného", a že "žalovaný v dané věci není a nebyl v době postoupení pohledávky zaměstnancem žalobce". Podle žalobce z důvodové zprávy k ustanovení § 249 zákoníku práce vyplývá, že "úprava uvedená v § 249 zákoníku práce se vztahuje na případy převodu celého balíku práv a povinností, zejména pracovního závazku z jednoho subjektu na druhý v souvislosti s převzetím plnění všech úkolů zaměstnavatele"; netýká se proto "převodu pohledávky z titulu náhrady škody způsobené zaměstnavateli, a to mezi zaměstnavatelem a třetí osobou (nikoliv novým zaměstnavatelem)". Smlouva o postoupení pohledávky mezi správcem konkursní podstaty a třetí osobou, která nevykonává u žalovaného funkci zaměstnance, je "vztahem čistě obchodně právním a nikoliv vztahem spadajícím pod režim zákoníku práce, tzn. tedy § 242 odst. 1 písm. a) zákoníku práce". Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání jako bezdůvodné odmítl. Uvedl, že "rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné, že vychází z náležitě zjištěného skutkového stavu věci, na který soud správně aplikoval zákonnou normu, a že se rovněž odvolává na konkrétní rozhodnutí Nejvyššího soudu v obdobné věci". Souhlas s postoupením pohledávky, který udělil správci konkursní podstaty konkursní soud, považuje v této věci za nepodstatný, neboť konkursní soud se platností cesse vůbec nezabýval, když "jeho úkolem je dohlížet, aby úkony správce vyústily v maximální možné výnosy konkursní podstaty úpadce".

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30.6.2009 (dále jen "o.s.ř."), neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno před 1.7.2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu byla podána oprávněnými osobami (účastníky řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 písm. b) o.s.ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Má-li žalobce za to, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost, s níž právní předpisy spojují převod nebo přechod práva nebo povinnosti účastníka řízení, o něž v řízení jde, může dříve, než soud o věci rozhodne, navrhnout, aby nabyvatel práva nebo povinnosti vstoupil do řízení na místo

dosavadního účastníka; to neplatí v případech uvedených v § 107 (§ 107a odst.1 o.s.ř.). Soud návrhu usnesením vyhově, jestliže se prokáže, že po zahájení řízení nastala právní skutečnost uvedená v ustanovení § 107a odst. 1 o.s.ř., a jestliže s tím souhlasí ten, kdo má vstoupit na místo žalobce; souhlas žalovaného nebo toho, kdo má vstoupit na jeho místo, se nevyžaduje (§ 107a odst. 2 o.s.ř.).

Navrhne-li žalobce, aby nabyvatel práva vstoupil do řízení na jeho místo, soud - jak vyplývá z ustanovení § 107a odst. 1 a 2 o.s.ř. - ve vztahu k jím označené právní skutečnosti zkoumá, zda jde vůbec o právní skutečnost, zda se jedná o takovou právní skutečnost, s níž právní předpisy obecně vzato spojují přechod nebo převod práv (tedy zda nejde o takovou právní skutečnost, která podle právních předpisů nemůže mít za následek přechod nebo převod práv), zda označená právní skutečnost opravdu nastala a zda je způsobilá mít za následek přechod nebo převod práv (srov. též právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.6.2003 sp. zn. 21 Cdo 306/2003, které bylo uveřejněno pod č. 31 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2004).

K přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů může dojít jen v případech stanovených zákoníkem práce nebo zvláštním právním předpisem (srov. § 249 odst. 1 zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění účinném do 31.12.2006, a § 338 odst.1 nyní platného zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů). Z uvedeného - jak správně uvedl odvolací soud - mimo jiné vyplývá, že je vyloučeno, aby přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů nastal jen na základě smlouvy (dohody) zaměstnavatele s jiným zaměstnavatelem (jinou právnickou nebo fyzickou osobou), aniž by šlo o smlouvu (dohodu), s níž zákoník práce nebo zvláštní právní předpisy přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů spojují.

Smlouva o postoupení pohledávky (§ 524 a násl. občanského zákoníku) je dvoustranný právní úkon, který uzavírá původní věřitel (postupitel) s jinou osobou (postupníkem). Předmětem smlouvy je postoupení určité pohledávky (práva na plnění od dlužníka) původního věřitele postupníku, který se stává věřitelem dlužníka na místě původního věřitele (postupitele). S uzavřením smlouvy o postoupení pohledávky ani zákon č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění účinném do 31.12.2006, ani zákon č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění účinném ke dni, v němž byla uzavřena a nabyla účinnosti smlouva o postoupení pohledávky Ing. J. H. (možnost užití ustanovení občanského zákoníku o postoupení pohledávky nebyla pro pracovněprávní vztahy zákoníkem práce delegována), a ani zvláštní právní předpisy nespojovaly přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů. Smlouva o postoupení pohledávky, jejímž předmětem by byl nárok z pracovněprávních vztahů, tedy - kromě toho, že šlo o neplatný právní úkon - není takovou právní skutečností, která by byla způsobilá mít za následek přechod (převod) práva (nároku z pracovněprávních vztahů) na jiného (srov. též právní názor vyjádřený v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.3.2004 sp. zn. 21 Cdo 2659/2003, které bylo uveřejněno pod č. 88 v časopise Soudní judikatura, roč. 2004). Ke změně právního stavu v této otázce mohlo dojít až ode dne 15.4.2008, když zrušení ustanovení § 4 zákon č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů otevřelo možnost subsidiárního použití dalších ustanovení občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích.

Odvolací soud tedy dospěl ke správnému závěru, že smlouva, kterou byl postoupen pracovněprávní nárok, aniž by šlo o smlouvu, s níž zákoník práce nebo zvláštní právní předpisy spojují přechod práv a povinností z pracovněprávních vztahů, byla neplatná (okolnost, zda k takové smlouvě došlo "v rámci konkursního řízení" nebo mimo něj, je nerozhodná), a že taková smlouva nebyla ani způsobilá mít za následek přechod nebo převod práv z pohledu ustanovení § 107a o.s.ř.

Odpovědnost za škodu vzniklou zaměstnavateli má povahu nároku z pracovněprávních vztahů, jen jestliže ji zaměstnanec způsobil porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním (srov. § 172 zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění účinném do 31.12.2006, a § 250 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů), tedy řečeno jinak,

jestliže ji zaměstnanec způsobil v mezích plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. V mezích plnění pracovních úkolů a přímé souvislosti s ním podle ustálené judikatury soudů je taková činnost zaměstnance, která nepostrádá místní, časový a zejména věcný (vnitřní účelový) vztah k plnění pracovních úkolů; ve své podstatě jde o posouzení, zda při činnosti, jíž byla způsobena škoda, zaměstnanec sledoval z objektivního a subjektivního hlediska plnění pracovních úkolů (srov. např. stanovisko občanskoprávního kolegia býv. Nejvyššího soudu ze dne 18.10.1970 zn. Cpj 87/70, které bylo uveřejněno pod č. 55 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 1971). Odpovědnost za škodu způsobenou zaměstnancem při činnosti, která vybočuje z mezí plnění pracovních úkolů a přímé souvislosti s ním, nepředstavuje nárok z pracovněprávních vztahů a řídí se právní úpravou obsaženou především v občanském zákoníku.

V projednávané věci žalovaný způsobil (měl podle žalobních tvrzení způsobil) škodu svému zaměstnavateli tím, že v rozporu se závazkem převzatým v dohodě ze dne 1.2.1998 "jako soukromý podnikatel fyzická osoba realizoval obchody na vlastní účet, zajistil poptávané obchody na vlastní účet u zahraničních dodavatelů, nechal je dovézt do České republiky a prodal je buď přímo sám či prostřednictvím dalšího zprostředkovatele odběratelům", mezi něž patřil i jeho zaměstnavatel. Odvolacímu soudu je proto třeba vytknout, že při svém rozhodování nevážil - i s přihlédnutím k tomu, jak žalobce vymáhaný nárok nabyl - též to, zda žalovaný ve své činnosti nevybočil (nemohl vybočit) z mezí plnění svých pracovních úkolů a přímé souvislosti s ním, neboť v takovém případě by jeho pohledávka měla (mohla mít) povahu občanskoprávního závazku, způsobilého k postoupení jinému, a byla by náležitým podkladem pro procesní nástupnictví podle ustanovení § 107a o.s.ř.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud České republiky je podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o.s.ř. zrušil a věc podle ustanovení § 243b odst.3 věty první o.s.ř. vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)